ailesine dua etti. Bahîr (veya Büceyr) olan asıl adını Abdullah'a çevirdi. Daha sonra onu Yemen'in Cened vilayetine vali tayin etti. Hz. Ömer San'a'yı da onun nüfuz bölgesine kattı. Halife Osman'a karşı gerçekleştirilen muhasarayı kaldırmak maksadıyla yola çıktıysa da Mekke yakınlarında bindiği deveden düşerek öldü.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meġāzî* (nşr. M. Jones), London 1965-66, → Beyrut, ts. (Âlemü'l-Kütüb), I, 89, 130, 140, 199, 220; II, 863; İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/;968, V, 444; *Müsned*, IV, 36; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġābe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/; 970-73, III, 232-233; İbn Hacer, *el-İṣâbe*, Kahire 1328, II, 305; Ign. Kratschkowsky, "Ömer" *İA*, IX, 461-462.

 İSMAİL L. ÇAKAN

ABDULLAH b. EBÛ TALHA

(عبدالله بن أبى طلحة)

Ebû Yahyâ Abdullāh b. Ebî Talha b. Sehl el-Ensârî el-Hazrecî (ö. 84/703)

Tâbiî.

Henüz ana rahminde iken Hz. Peygamber'in hayır duasına mazhar olmuştur. Babası Ebû Talha'nın adı Zeyd'dir. Annesi Medineli kadınlar arasında dindarlığı, zekâsı ve cesareti ile meşhur olan Ümmü Süleym bint Milhan'dır. Ümmü Süleym, Huneyn Savaşı'nda Hz. Peygamber'i yakından savunmuş, Medine'ye döndükten sonra da Abdullah'ı dünyaya getirmiştir. Yeni doğan oğlunu, ilk kocası Mâlik'ten olan oğlu Enes ile Hz. Peygamber'e göndermiş, ağzına ilk lokmayı vermesini (**tahnîk***) ve adını koymasını rica etmişti. Peygamber de çiğnediği bir hurmayı çocuğun damağına sürmüş, yüzünü okşamış ve adını Abdullah koymuştur.

Abdullah b. Ebû Talha'nın dokuz oğlu olmuştur; bunların hepsi Kur'an'ı güzel okumalarıyla tanınan birer âlimdi. Abdullah babasından ve üvey ağabeyi Enes b. Mâlik'ten hadis rivayet etmiş, kendisinden de oğulları İshak ile Abdullah ve torunu Yahyâ b. İshak rivayette bulunmuştur.

Sıffîn Savaşı'na Hz. Ali saflarında katılan Abdullah'ın İran fetihleri sırasında şehid düştüğü veya Medine'de vefat ettiği rivayet edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meġāzî* (nşr. M. Jones), London 1965-1966 → Beyrut, ts. (Âlemü'l-Kütüb), III, 902; İbn Hişâm, *es-Sîre* (nşr. Mustafa es-Sekkā v.dğr.), Kahire 1375/1955, IV, 88-89; İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, V, 74-76; *Müsned*, III, 105, 106; Buhârî, *et-Târîḫu'l-kebîr* (nşr. Abdurrahman b. Yahyâ el-Yemânî v.dğr.), Haydarâbâd 1360-80/1941-60 → Diyarbakır, ts. (el-Mektebetü'l-İslâmiyye), V, 94; Taberî, *Târîḫ* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1960-70 → Beyrut, ts. (Dâru Süveydân), III, 76; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerḥ ve't-ta'dîl*, Haydarâbâd 1371-73/1952-53, V, 57; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġābe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 284-285; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ'*, III, 482-484; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, Kahire 1351-58/1932-39 → Beyrut 1401/1981, IX, 43; İbn Hacer, *el-İṣâbe*, Kahire 1328, III, 60; a.mlf., *Tehẕîbü't-Tehẕîb*, V, 269; *Tecrid Tercemesi*, IV, 425-429.

 AKİF KÖTEN

ABDULLAH b. EBÛ ÜMEYYE

(عبدالله بن أبى أمية)

Abdullāh b. Ebî Ümeyye b. el-Mugīre el-Mahzûmî (ö. 8/629-30)

Hz. Peygamber'in halası Âtike'nin oğlu ve hanımı Ümmü Seleme'nin kardeşi.

İslâmiyet'in ilk dönemlerinde Müslümanlığın azılı düşmanlarından olan Abdullah, Peygamber'in amcası Ebû Tâlib'e giderek yeğenini İslâm davetinden vazgeçirmesini veya onu himaye etmemesini isteyen heyette bulundu. Hz. Peygamber'i vazgeçirmek için yapılan bir başka toplantıda, Kur'ân-ı Kerîm'de de işaret edildiği gibi (bk. el-İsrâ 17/93), Peygamber'in gökyüzüne çıkıp oradan, okuyacakları bir kitap getirmedikçe kendisine inanmayacağını söyleyenler arasında yer aldı. Müslüman muhacirleri geri istemek üzere Habeşistan'a elçi olarak gittiği de rivayet edilen Abdullah, Peygamber'in, ölüm döşeğinde bulunan Ebû Tâlib'e iman telkin etmesine karşı çıktı ve ona dininden dönmemesi için baskı yaptı. Uhud Savaşı sırasında Medine'de bulunan Abdullah, doğruca Tâif'e gitti ve oradan Mekkeliler'e savaş hakkında bilgiler gönderdi.

Abdullah İslâm düşmanlığını Mekke fethine kadar devam ettirdi, ancak fetih öncesinde Ebû Süfyân ile birlikte Medine'ye gitmeye karar verdi. Yolda İslâm ordusuyla karşılaştılar; Ümmü Seleme'nin ricası üzerine Peygamber tarafından kabul edilerek müslüman oldular. Abdullah Mekke'nin fethine ve Huneyn Savaşı'na katıldı. Bu savaşta azılı İslâm düşmanı ve Sakīf kabilesinin reisi olan Osman b. Abdullah'ı öldürdü. Tâif muhasarasında şehid düştü.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meġāzî* (nşr. M. Jones), London 1965-66 → Beyrut, ts. (Âlemü'l-Kütüb), bk. *İndeks*; İbn Hişâm, *es-Sîre* (nşr. Mustafa es-Sekkā v.dğr.), Kahire 1355/1936, bk. *İndeks*; İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, I, 122; II, 158; Taberî, *Târîḫ* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1960-70 → Beyrut, ts. (Daru Süveydân), III, 50-51; İbn Abdülber, *el-İstî'âb* (*el-İṣâbe* içinde), Kahire 1328, II, 262-264; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġābe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 177-178; İbn Hacer, *el-İṣâbe*, Kahire 1328, II, 277; Muhammed Hamîdullah, *İslâm Peygamberi* (trc. Salih Tuğ), İstanbul 1980, II, 521-522.

 AKİF KÖTEN

ABDULLAH EFENDİ, Bezirgânzâde

(ö. 1151/1738-39)

Türk hattatı.

İstanbul'da doğdu. Bezzâzistan (Bedesten) esnafındandır. Babası da ticaretle uğraştığı için Bezirgânzâde lakabıyla tanınır. Ayrıca, zengin ve meşhur bir hanımın oğlu olduğundan dolayı Hanımzâde Abdullah diye de bilinir.

Aklâm-ı sitte*'yi devrin meşhur hattatı Hoca Mehmed Râsim Efendi'den öğrendi. Kısa zamanda icâzet aldı. Süratli yazı yazmasıyla şöhret buldu. Daha yirmi yaşına gelmeden vebaya yakalanarak öldü. Çok sayıda Mushaf-ı şerif, Şifâ-i şerif ve bir adet Beyzâvî tefsiri istinsah etmiştir.

Bezirgânzâde Abdullah Efendi hattı Kur'ân-ı Kerîm'den bir sayfa (Türk-İslâm Eserleri Müzesi Ktp., nr. 86)

